

Erilaistuva Intia

■ Tapio Tamminen

Intian talouden pyörät ovat pyörineet viime vuosina huimaa vauhtia. Suomessa on puhuttu Intia-ilmioistä ja verrattu sitä jopa Kiinan talouden ennen kokemattomaan menestykseen parin viimeisen vuosikymmenen aikana. Intia-ilmioillä ei ole tarkoitettu ainoastaan työpaikkojen katoamista teollisuusmaista halvemman työvoiman maihin, vaan myös kansainvälisessä taloudessa ennakoituja laajoja rakenteellisia muutoksia, jolloin Intian kaltaiset kehitysmaat voisivat erikoistua entistä enemmän palveluiden tuotantoon kansainvälisessä taloudessa.

Aasian jätit määräävät pitkälle jo väestömääränsä vuoksi, mitä globaalissa taloudessa ja ekologiassa tulee tapahtumaan tällä vuosisadalla. Geopoliittiset asetelmatkin muuttuvat nopeasti. Yhdysvallat on kosiskellut Intiaa entistä aktiivisemmin viime vuosina. Kansainvälisen ydinsulcusopimuksen vastaiset räjäytykset Pokhranin autiomaassa toukokuussa 1998 on unohdettu jo aikaa sitten. Nyt Yhdysvallat tarjoaa auliisti apuaan Intian ydinvoimateollisuudelle. Ehtona on kuitenkin se, että Intia ei toteuta pitkälle vietyjä suunnitelmiaan maakaasuputkiverkoston rakentamisesta Iranista Etelä-Aasiaan.

Kiinnitän tässä artikkelissa erityistä huomiota Intian sisäiseen taloudelliseen ja sosiaaliseen erilaistumiseen, mikä näyttää vain vahvistuneen 1990-luvun alussa aloitetun taloudellisen liberaalisaation myötä. On luultavaa, että maan jakautuminen erilaisiin kehitysvyöhykkeisiin lisää vyöhykkeiden välisiä ristiriitoja. Yhtenä osoituksena tästä on uskonnollisen nationalismin voimistuminen viime vuosikymmeneltä alkaen ja maolaisen vastarintaliikkeen vahvistuminen. Intian tulevan kehityksen kannalta erityisen huolestuttavaa on Pohjois-Intian taantuminen etelään verrattuna.

Kuka loistaa?

Mielikuvaa uudesta Intiasta rakennettiin maan johtavissa mainostoimistoissa kevään 2004 vaaleja varten. Koalitiiohallituksessa valtaa pitänyt hindunationalistinen BJP-puolue (*Bharatiya Janata Party*) lähti vaalikampanjaan kongressipuoluetta vastaan massiivisella *India shining*-ohjelmalla. Tekijöiksi värvättiin maan johtavat mainosgurut. Kampanjaan käytettiin varoja surutta, ja ainakin vastustajien mukaan 20 miljoonaa dollaria maksaneessa kampanjassa paloi valtion varoja. Se ei vakuuttanut kuitenkaan äänestäjiä, sillä kongressipuolue voitti vaalit. Mutta jos BJP menetti otteensa vallankahvasta, jotakin jäi: mainoskampanja oli tehnyt tehtävänsä lännessä. Vuosikymmeniä Intia-mielikuvia hallinneet kuvat maasta pohjattoman kurjuuden tyyssijana vaihtuivat kuviin tehokkaasta, tietotekniikkaa hyväksikäyttävästä modernista taloudesta.

Tottahan mielikuva pätee ykkös-Intiaan. Niihin, joilla on varaa autoon tai kahteen, ulkomaanmatkoihin, moderniin tietotekniikkaan, yksityiskouluihin ja terveydenhuoltoon.

Kuinka moni sitten kuuluu ykkös-Intiaan? Usein ajatellaan, että siihen kuuluisi maan 250–300 miljoonainen keskiluokka. Puhe näin laajasta keskiluokasta on kuitenkin harhaanjohtavaa, sillä vain 5,7 prosenttia kotitalouksista ansaitsee 200 000–1 000 000 rupiaa vuodessa (n. 3 200–16 000 €). Ökyrikkaita talouksia olisi puolestaan 0,4 prosenttia (yli 1 000 000 rs/v). (NCA-ER 2005; Tenhunen, Säävälä 2007, 161–162).

Huipullakin on huippunsa. Intialaisten dollarimiljonäärien määrä on kasvanut nopeammin kuin missään muualla Aasiassa. Marraskuussa julkaistulla Forbesin listalla oli maailman rik-

kaimman 10 ihmisen joukossa neljä intialaista miljardööriä. He ansaitsivat yhteensä noin 180 miljardia dollaria vuodessa. Se on lähes kaksi kertaa enemmän kuin teollisuusmaiden kehitysmaille vuosittain antama kehitysapu.

Kakkos-Intiaan puolestaan kuuluu ihmisten ehdoton enemmistö (72 % kotitalouksista). He ansaitsevat vuodessa korkeintaan 90 000 rs (n. 1 400 €). ”Nousijat” (22 %) jäävät ykkös- ja kakkos-Intian välimaastoon. He ansaitsevat 90 000–200 000 rs/v.

Talouden rakennetta kuvaa hyvin myös epävirallisen talouden laajuus. Barbara Harriss-Whiten (2003) mukaan Intian työvoimasta työskentelee 90,3 prosenttia epävirallisella sektorilla. Sen arvioidaan tuottavan 60 prosenttia BKT:sta ja 40 prosenttia viennistä. Näitä ihmisiä näkee Intiassa kaikkialla: kylissä maatyöläisinä, pienviljelijöinä tai käsityöläisinä; kaupungeissa katu-kauppiaina, hedelmänmyyjinä, palvelijoina tai slummeissa erilaisina mikroyrittäjinä. He joutuvat työskentelemään työläinsäädännön ja erilaisten yhteiskunnallisten säädösten ulkopuolella. Epävirallisessa taloudessa työskentelevien naisten ammattiliiton perustaja Ela Bhatt (2006) on kiteyttänyt heidän tilanteensa toteamalla, että he vastaavat talouden pyörimisestä, mutta virallinen yhteiskunta ei tunnusta heidän olemassaoloaan.

Intia rupesi liberalisoimaan talouttaan nykyisen pääministerin Manmohan Singhin johdolla vuodesta 1991 alkaen. Aluksi talouden pyörät eivät pyörineet toivotulla tavalla. Intian talous yski 1990-luvulla samalla tavoin kuin intialaiset Ambassador-autot yskivät Kolkatan tai Delhin saastesumuisissa ruuhkissa. Vahvapäiset Ambassadorit kiihtyivät hitaasti, mutta varmasti. Intian talouskin kiihtyi hitaasti 1990-luvulla, jota on pidetty Intian talouden kannalta menetettyinä vuosikymmenenä. Viime vuosina vauhti on kiihtynyt tasaisesti. Parin viimeisen vuoden aikana talouskasvu on ollut jo reilut yhdeksän prosenttia.

Entä ovatko köyhät pysyneet kiihtyvän Ambassadorin kyydissä? Onko absoluuttinen köyhyys vähentynyt talouden liberalisaation ja tukevan talouskasvun myötä? Kysymys on hyvä, mutta

vastaukset lievästi sanottuna monitulkintaisia. Intian edellistä hallitusta johtanut BJP-puolue esitteli mielellään tilastoja, joiden mukaan alle köyhyysrajan elävien kotitalouksien osuus olisi pudonnut 36 prosentista 26 prosenttiin heidän hallintokaudellaan. Puolueen näkemyksiä myötäilevät kommentaattorit väittivät köyhyysrajan katoavan maasta sellaista vauhtia, että köyhiä ei löydy pian etsimälläkään. He välttelivät kuitenkin kysymyksiä siitä, miksi ostovoimaa mittaavissa otantatutkimuksissa oli siirrytty seuraamaan 7 päivän (peruselintarvikkeet) kulutusta entisen 30 päivän sijaan. Tulokset erosivat nimittäin huomattavasti toisistaan. Köyhyysrajan tuntumassa elää suunnaton määrä ihmisiä, joten pienetkin muutokset (joko todelliset tai tilastollisten kriteerien muutokset) voivat johtaa merkittäviin vaikutuksiin köyhien suhteellisessa osuudessa (esim. Deaton, Kozel 2005).

Yksi luotettavimmista köyhyystutkimuksista lienee Deatonin ja Drèzen *Poverty and Inequality in India* (2002). Sen mukaan alle köyhyysrajan elävien määrä on vähentynyt tasaisesti 1970-luvulta lähtien, mutta 1990-luvun alussa omaksuttu talouden liberalisaatio ei ole voimistanut tai laskenut tuota tasaista trendiä. Deatonin (2008) viimeisten laskelmien mukaan alle köyhyysrajan elävien lukumäärä on maaseudulla 32,5 prosenttia ja kaupungeissa 25,1 prosenttia.

Jos talous on kasvanut viime vuosina nopeasti, niin sosiaalisella kehityksellään Intia ei voida kerskua. Intia kuuluu sosiaalisen kehityksen osalta pikemminkin Saharan eteläpuolisten maiden joukkoon. Intian henkeä kohden laskettu bruttokansantulo on vain hieman korkeampi kuin Afrikassa. Esimerkiksi Latinalaiseen Amerikkaan verrattuna maan bruttokansantulo on vain kuudennes. Vaikka Intia ei ole kärsinyt laajasta nälänhädästä kuuteen vuosikymmeneen, siellä esiintyy lasten aliravitsemusta lähes kaksi kertaa enemmän kuin Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Intian lapsista 40–60 prosenttia on aliravittuja, kun Afrikassa heitä on 20–40 prosenttia (Sen 2007, 250).

Kun ykkös-Intian ”loistoa” häiritsee Mumbaiissa, Delhissä, Ahmedabadissa tai Chennaiassa ryyssyköyhälistön kasvoton armeija, rikkaiden on

eristädyttävä omiin asuinkortteleihinsa. Samalla tavoin viime vuosina perustetut erikoistalousalueet erottautuvat talouden omiksi saarekkeiksi. Kansainvälisiä sijoittajia on kosiskeltu ahkerasti näihin pitkälle verovapaisiin kiinalaistyylyisiin erikoistalousalueisiin. Uuden loistavan Intian ”olohuoneita” on nyt 195 eri puolilla maata.

Talousalueiden perustamista on myös vastustettu kiivaasti. Varsinkin maanviljelijät ovat syyttäneet hallitusta siitä, että se uhraa viljelykseen kelpaavia maita uusille talousalueille. Viljelijöiden mielestä heille maksetut korvauksetkin ovat olleet riittämättömiä. Viime vuonna Länsi-Bengalissa kuoli kymmeniä ihmisiä poliisien ja mielenosoittajien välisissä yhteenotoissa. Ne huomattiin myös lännen medioissa, sillä osavaltiota on hallinnut 31 vuotta Intian kommunistinen puolue CPI(M). Nandigramin kylässä vahvasti aseistetut poliisit tappoivat 14 erikoistalousalueen vastustajaa. Tämä nostatti syksyllä sellaisen protestiaallon puoluetta vastaan, että joukko länsimaisia intellektuelleja katsoi Noam Chomskyn johdolla viisaimmaksi laatia yhteisen vetoomuksen luottamuksen palauttamiseksi CPI(M):n johtamaan hallintoon (Chomsky et al. 2007). Intialaiset kriittiset intellektuellit puolestaan ärähtivät länsimaisille kollegoilleen kirjailija ja ympäristöaktivisti Arundhati Roy'n johdolla. He kehottivat Chomskya olemaan sekaantumatta asioihin, joista hän ei tiedä riittävästi. Roy'n kirjelmässä kritisoitiin CPI(M):n taipumista Länsi-Bengalissa kansainvälisten suuryhtiöiden juoksupojaksi. Heidän mielestään puolue edustaa nykyisellään perinteistä stalinistista arroganssia: se tietää, mikä kansalle on parasta (Roy et al. 2007).

Musta kolmiodraama

Uusien talousalueiden vastustuksesta on tullut pidäkkeettömän globalisaation vastaisen taistelun symboleita. Länsi-Bengalissa maolaiset aktivistit ovat tukeneet näkyvästi mielenosoittajia. Pari vuosikymmentä sitten maolaisten hajanaisen kapinallisuuden uskottiin hiipuvan kokonaan myös Intian köyhimmissä osavaltioissa. Viime vuosina maolaiset ryhmittymät ovat kuitenkin

aktivoituneet uudelleen erityisesti Itä- ja Keski-Intiassa. Keväällä 2006 pääministeri Manmohan Singh määritteli maolaiset Intian suurimmaksi sisäistä turvallisuutta uhkaavaksi tekijäksi. Maolaisten sissien arvioidaan vaikuttavan 160–180 alueella Intian yli 600 alueesta. Singhin lausunnon jälkeen hallitus on varoitellut myös joukkohysterian lietsonnasta. Hiljattain sisäministeri Shivraj Patil totesi, että maolaiset hallitsevat vain kahta prosenttia Intian 650 000 kylästä.

Maolaisia nimitetään yleisesti naxaliteiksi, sillä liike sai alkunsa Naxalbarissa Länsi-Bengalissa vuonna 1967. Naxaliittien uuden nousun takana on lähinnä kaksi tekijää: Nepalin maolaisten kansansodaksi kutsuma aseellinen taistelu (1996–2006) ja ykkös-Intian vaurastuminen globalisaation myötä. Intian kiihtyvä talouskasvu tarvitsee luonnollisesti entistä enemmän raaka-aineita. Runsaimmat hiilivarat (noin 85 %) sijaitsevat Länsi-Bengalissa, Jharkhandissa, Orissassa, Chattisgarhissa ja Andhra Pradeshissa. Sattumaa tai ei, näissä osavaltioissa myös maolaisten kapina on ollut aktiivisinta. Ehkäpä Manmohan Singhin huoli maolaisten noususta koskikin pohjimmiltaan energiahuolto: miten Intia voi louhia turvallisesti mustaa kultaansa naxaliittien hallitsemilla alueilla. Intian primaarista energiantuotannosta noin 55 prosenttia saadaan hiilestä. Hallituksen tuoreen arvion mukaan hiilen louhinta tullaan nelinkertaistamaan vuoteen 2030 mennessä.

Oman osansa tähän hallituksen, maolaisten ja hiilen muodostamaan kolmiodraamaan tuovat adivasit (alkuperäisväestö). Heidän suhteellinen osuutensa väestöstä on keskimääräistä suurempi luonnonvaroiltaan rikkaissa Itä-Intian osavaltioissa. Adivasiensa onnettomuudeksi he asuvat usein kirjaimellisesti luonnonrikkauksien päällä. Esimerkiksi Orissan maaperän arvioidaan kätkevään sisuksiinsa viidenneksen maan hiilivarannoista ja kolmanneksen bauksiitista. Osavaltion väestöstä noin 22 prosenttia kuuluu adivaseihin (koko Intiassa n. 8 %). Kastittomien ohella adivasit ovat perinteisesti kuuluneet maan sorretuimpaan väestönosaan. Kun uusia hiilikaivoksia on perustettu adivasiensa asuttamille alueille, maolaisten ei ole tarvinnut painostaa

adivaseja liittymään joukkoihinsa.

Orissan naapuriosavaltiossa Chattisgarhissa tilanne muistuttaa paikoin jo sisällissotaa (ks. Choudhary 2007). Pari vuotta sitten paikallinen hallinto päätti siirtää adivaseja kylistä kokoomaleireihin, jotta sissien ja paikallisväestön yhteys katkeaisi. Viranomaiset puhuivat, että *kalat kuolevat ilman vettä*. Salwa Judumin leiriin on koottu yli 50 000 ihmistä. Adivasi-aktivistien mielestä kyse ei ole maolaisuuden vastaisesta taistelusta vaan siitä, että ihmiset on siirrettävä kotikylistään uusien kaivoshankkeiden tieltä.

Vaikka Itä-Intian osavaltiot ovat luonnonvaroiltaan rikkaita, ne näyttävät jäävän taloudellisessa ja sosiaalisessa kehityksessään Pohjois-Intian tavoin pahasti jälkeen Etelä-Intiasta.

Alueellinen erilaistuminen

1990-luvun alusta alkaen erot Intian eri osien välillä ovat vain lisääntyneet väestönkasvun ohella taloudellisessa ja inhimillisessä kehityksessä. Seuraavat luvut perustuvat viimeiseen väestölaskentaan, joka suoritettiin vuonna 2001. On kuitenkin luultavaa, että vuoden 2011 väestölaskennassa alueellisen erilaistumisen trendit ovat vahvistuneet entisestään. Tämä johtuu erityisesti pohjoisen keskimääräistä nopeammasta väestönkasvusta.

Kun Intia juhlii vuonna 2047 satavuotistisenäisyysjuhlaansa, se on noin 1,5 miljardin suuruisella väestöllään maailman suurin kansakunta. Maan itsenäistyessä intialaisia oli 370 miljoonaa. Intian pinta-ala on 2,4 prosenttia maapallon pinta-alasta, mutta sen väestö (noin 1,1 miljardia) käsittää 17 prosenttia maailman väestömäärästä.

Väestönkasvu on kuitenkin taittumassa nopeammin kuin pari vuosikymmentä sitten ounasteltiin. Vuosina 1975–2004 väestö kasvoi vuodessa keskimäärin 1,9 prosenttia. Väestön vuosittaisen kasvun ennakoitaan olevan vuosina 2004–15 1,3 prosenttia (JSK, 2008). Etelä-Intian kaikissa osavaltioissa (Kerala, Tamil Nadu, Andhra Pradesh ja Karnataka) väestönkasvu on hidastunut vuosina 1991–2001 koko

maan keskiarvoa nopeammin. Keralassa väestö kasvoi vuosina 1991–2001 9,4 prosenttia. Se on vähemmän kuin useissa Euroopan maissa. Tamil Nadussa väestö lisääntyi samana aikajaksona 11,2 prosenttia (Joseph 2004).

Jos tämä on hyvä uutinen, niin huono on puolestaan se, että pohjoisen väestörikkaissa osavaltioissa väestönkasvu on jatkunut keskimääräistä nopeampana. Tämä koskee kaikkia muita osavaltioita paitsi Himachal Pradeshia ja Punjabia.

Pohjoinen ja etelä näyttävät erilaistuvan nopeasti muillakin keskeisillä sosiaalisilla ja taloudellisilla indikaattoreilla mitattuna. Henkeä kohden lasketulla BKT:lla ilmaistuna Pohjois-Intia on jäänyt jo pahasti etelän kyydistä. Varsinkin Intian väkirikkaimman osavaltion Uttar Pradeshin suhteellinen köyhtyminen näyttää vain kiihtyvän. Kun osavaltio oli vuosina 1980–81 27 prosenttia jäljessä koko maan henkeä kohden lasketusta BKT:sta, ero oli venähtänyt vuosituhannen vaihteessa jo 42 prosenttiin.

Taulukko 1. Henkeä kohden lasketun BKT:n muutos (%) Intian eri osissa 1981–2001 (Joseph 2004, 9)

	1981–90	1990–2001
Pohjois-Intia	3,1	2,3
Etelä-Intia	3,5	4,7
Länsi-Intia	3,1	3,4
Itä-Intia	2,2	2,4
Koillis-Intia	2,0	1,7
Koko Intia	3,2	3,5

Etelän vahvistuminen ilmenee selvästi myös verrattaessa koko maan BKT:n jakautumista maan eri osien kesken.

Taulukko 2. Intian eri osien osuus (%) BKT:sta 1981–2001 (Joseph 2004, 8)

	1981–90	1990–2001
Pohjois-Intia	28,3	27,6
Etelä-Intia	23,0	26,7
Länsi-Intia	27,4	28,0
Itä-Intia	18,3	14,9
Koillis-Intia	3,0	2,8
Yhteensä	100,0	100,0

Inhimillisen kehityksensä osalta pohjoisen osavaltiot ovat myös jäämässä entistä kauemaksi maan keskiarvosta. Esimerkiksi luku- ja kirjoitustaitoisten osuus (61,7 %) on pohjoisessa

Taulukko 3. Inhimillisen kehityksen indeksi (HDI) Intian eri osissa ja naisten lukumäärä 1 000 miestä kohden 1991 ja 2001 (mts. 48).

	HDI		naisia 1 000 miestä kohden	
	1991	2001	1991	2001
Pohjois-Intia	0,345	0,419	883	896
Etelä-Intia	0,442	0,495	979	988
Länsi-Intia	0,403	0,475	926	927
Itä-Intia	0,349	0,416	921	936
Koillis-Intia	0,348	0,386	926	937
Koko maa	0,381	0,472	927	933

selvästi alempi kuin etelässä (70,3 %) tai lännessä (71,1 %). Pohjoisessa naisia on suhteellisesti ottaen myös huomattavasti vähemmän kuin muualla.

Nobel-palkittu taloustieteilijä Amartya Sen on puhunut jo vuosia Intian kadonneista naisista, sillä sukupuolivajeen vuoksi Intiasta puuttuu noin 40 miljoonaa naista. Viime vuosina tilanne on monin paikoin vain heikentynyt. Erityisen huolestuttavana piirteenä on pidetty sitä, että rikkaat seulovat entistä useammin tyttösikiöt sukupuolen määrittelytesteillä, vaikka ne kiellettiin lailla jo vuonna 1994.

Intian toiseksi rikkaimmassa osavaltiossa Punjabissa naisten lukumäärä suhteessa miehiin on vähentynyt vuodesta 1991 (882) vuoteen 2001 verrattuna (874). Sama tilanne näkyy vieläkin räikeämpänä Delhin territoriossa, jossa naisten määrä on vähentynyt samana aikana 827:stä 821:een. Delhin rikkaimmissa kaupungeissa on raportoitu suuremmastakin sukupuolivajeesta. Myös Gujaratin ja Haryanan osavaltiot kuuluvat sukupuolivajeeltaan maan synkimpiin osavaltioihin. Intia onkin jakaantumassa sukupuolivajeen suhteen kahteen osaan: Pohjois- ja Länsi-Intia ovat huomattavasti naisvastaisempia kuin Etelä- ja Itä-Intia (ks. Sen 2007, 266–272).

Hiljainen vallankumous Uttar Pradeshissa

Räikeimmin pohjoisen ja etelän erot ilmenevät vertailemalla Uttar Pradeshin ja Keralan kehitystä. Jos Uttar Pradesh olisi itsenäinen valtio, se olisi väestöltään (n. 188 miljoonaa) maailman 5.

suurin valtio. Inhimillisen kehityksensä suhteen se olisi puolestaan maailman heikoimmin kehittyneitä maita. *National Human Development Reportin* (2001) mukaan Uttar Pradeshin inhimillisen kehityksen tunnusluku (HDI) oli 0,388. Tuolla tuloksella se sijoittuisi vuonna 2001 itenäisenä valtiona sijalle 153 kaikkiaan 162 maan joukossa.

Tyttöjen koulutus on tunnetusti avain inhimilliseen kehitykseen. Tässä pohjoisen tyttöjen lähtökohdat ovat selvästi huonommat kuin etelän. Uttar Pradeshissa yksi kolmesta tytöstä ei ole koskaan käynyt koulua. Keralassa (n. 32 miljoonaa) käytännössä kaikki tytöt käyvät koulua. Keralassa tytöt juhlivat viisi kertaa todennäköisemmin viisivuotissyntymäpäiväänsä, he ovat kaksi kertaa todennäköisemmin luku- ja kirjoitustaitoisia ja elävät keskimäärin 20 vuotta pitempään kuin Uttar Pradeshin tytöt (Human Development Report 2005).

Keralan naisten asema on monella tavoin ainutlaatuinen pohjoiseen verrattuna. Kookospähkinöiden maaksi kutsutussa osavaltiossa naisia on enemmän kuin miehiä (1 058 naista 1 000 miestä kohden). Keralassa naiset synnyttävät keskimäärin 1,7 lasta. Uttar Pradeshissa naiset saavat yhä keskimäärin 3,1 lasta. Keralassa yli 70 prosenttia peruskoulun opettajista on naisia, kun Uttar Pradeshissa heidän osuutensa on noin 25 prosenttia.

Monilla keskeisillä hyvinvointimittareilla kuvattuna Kerala muistuttaa pikemminkin eurooppalaisia hyvinvointivaltioita kuin muuta Intiaa. Keralan kehitystä onkin nimitetty ”hyveellisyyden kierteksi”: investoinnit sosiaaliseen kehitykseen johtavat ennen pitkää myös taloudelliseen kasvuun. Keralassa ratkaisevat poliittiset valinnat tehtiin 50 vuotta sitten, kun köyhä osavaltio päätti allokoida niukkoja resurssejaan peruskoulutukseen ja terveydenhuoltoon.

Keralan menestystarinan taustalla on poliittisten valintojen ohella historiallisia ja kulttuurisia tekijöitä, kuten 1800-luvun lopulla virinnyt kiinnostus yleiseen peruskoulutukseen. Naisten perinteisesti hyvä asema erityisesti matrilineaalisen nayar-kastin parissa ja voimakkaat kastireformistiset liikkeet selittävät myös osaltaan

Kerala-ilmiötä. Vielä 1920-luvulla ”kastilaitoksen hullujenhuoneeksi” kutsutussa Keralassa alakastiset eivät saaneet käyttää julkisia teitä. Perinteisessä yhteiskunnassa määriteltiin tarkoin, kuinka monen askeleen päähän alakastinen saattoi lähestyä yläkastista. Izhava-liikkeen kaltaiset kastireformistiset liikkeet muuttivat tilanteen kuitenkin radikaalisti (ks. Tamminen, Zenger 1998, 276–290).

Tätä kehitystä ei tapahtunut koskaan pohjoisessa. Yleistäen voi sanoa, että Pohjois-Intiassa luokka- ja kastirakenne on säilynyt suhteellisen vakaana Intian eteläosiin verrattuna. Etelässä alakastisetkin ovat voineet kohota hallitseviksi maanomistajiksi. Pohjoisessa korkea kasti- ja luokkastatus on vastannut paremmin toisiaan; suurmaanomistajat ovat useimmiten yläkastisia. Yläkastisten asemaa on vahvistanut myös se, että heidän osuutensa väestöstä on monin paikoin huomattavasti suurempi kuin etelässä. Esimerkiksi Uttar Pradeshin väestöstä noin 10 prosenttia on bramiineja, kun Tamil Nadussa heidän osuutensa on vain kolme prosenttia. Pohjoisen ja etelän kastilaitos eroaa yleisesti myös siten, että pohjoisessa ihmiset ovat jakaantuneet kaikkiin neljään *varnaan* (bramiinit, kshatriyat, vaishyat ja shudrat), kun taas etelässä usein on ollut vain bramiini- ja shudra-varnoja.

Kasti- ja luokkarakenteen jäykkyyttä on pidetty yhtenä syynä pohjoisen takaperoiseen sosiaaliseen kehitykseen. Vai ovatko kastireformistiset liikkeet saamassa nyt tuulta siipiensä alle? Christophe Jaffrelot (2003) on väittänyt jo vuosia, että Pohjois-Intiassa on tapahtumassa hiljainen vallankumous alakastisten poliittisen vaikutusvallan lisääntymisen myötä. Jaffrelot tarkoittaa tällä lähinnä shudra-varnaan kuuluvaa kastiryhmää, jota kutsutaan OBC-kasteiksi (*the Other Backward Classes*). Intian väestöstä lähes puolet kuuluu näihin kasteihin.

Yksi osoitus Uttar Pradeshin hiljaisesta vallankumouksesta on BSP-puolueen (*Bahujan Samaj Party*) vaikutusvallan kasvu 1990-luvun puolivälistä alkaen. Ihmisten enemmistön puolue on keskittynyt edistämään alakastisten ja dalitien (kastittomien) asemaa. Puoluetta luotetaan kastiton nainen Mayawati Kumari.

Viime keväänä BSP kävi voitokkaan vaalikamppailun ja nousi ensimmäistä kertaa yksin hallitusvastuuseen Uttar Pradeshissa. Aikaisemmin puolue on ollut mukana koalitiollahituksissa. Hindunationalistisen BJP-puolueen kannatus puolestaan lähes romahti toukokuun vaaleissa. Pääministeriksi valittiin jo neljännen kerran BSP-puolueen karismaattinen johtaja Mayawati. Puolue varmisti vaalivoittonsa mahdollisimman epäpyhällä allianssilla: dalitien rinnalla vaalikampanjaan osallistui vaikutusvaltaisia bramiineja. Taktiikka osoittautui onnistuneeksi, sillä 16 prosenttia yläkastisista antoi BSP:lle tukensa vaaleissa. Daliteista ehdoton enemmistö (77 %) äänesti puoluetta (Kumar 2007). Vaalirauhaa oli takaamassa ennätysellisen suuret, lähes puolen miljoonan kokoiset puolisolitaaliset joukot. Näin tavanomaisilta väkivaltaisilta yhteenotoilta vältyttiin, ja esimerkiksi osavaltion itäosissa dalitit uskaltautuivat ilmeisesti ensimmäistä kertaa vaaliurneille.

Väestöltään suurimpana osavaltiona Uttar Pradeshin poliittinen vaikutusvalta on merkittävä. Osavaltion pääministeriyttä onkin pidetty usein astinlautana liittovaltion vallankahvaan. Mayawati on jo todennut, että BSP-puolueen seuraava tavoite on tukeva vaalivoitto parlamenttivaaleissa keväällä 2009 – ja liittovaltion pääministeriys. BSP:n vahvistuminen osoittaa hiljaisen vallankumouksen etenevän Uttar Pradeshissa. On eri asia, mitä korruptiosta epäilty Mayawati todella tavoittelee. Kriitikoiden mielestä häntä kiinnostaa enemmän henkilökohtainen valta kuin alakastisia hyödyttävät yhteiskunnalliset uudistukset. Osavaltio onkin investoinut Mayawatin johdolla ensimmäisen hallitusvuotensa aikana tuntuvasti moottoriteihin ja pääministerin patsailla koristettuihin puistoihin. Hänen henkilökohtainen omaisuutensakin on kuulemma kasvanut samaa vauhtia kuin kirkkaimmilla Bollywood-tähdillä.

Intian sosiaalista ja taloudellista kehitystä jarruttavat vielä pitkään Uttar Pradeshin ja Rajasthanin kaltaiset takapajuiset osavaltiot. BSP-puolueen vaikutusvallan kasvu ennakoit kuitenkin luokka- ja kastirakenteen muutosta. Tai kyse ei ole oikeastaan puolueesta vaan liikkeestä: ihmis-

ten enemmistön kamppailusta ihmisoikeuksien ja tasa-arvon puolesta. Näin ainakin puolueen perustaja Kanshi Ram hahmotti puolueen asemaa kolme vuosikymmentä sitten. Hänen mielestään BSP:n tärkein tehtävä on käynnistää kamppailu, jossa Intian kasti- ja luokkapyramidi käännetään oikein päin. Silloin ihmisten sorretti enemmistö, Kanshi Ramin laskelmien mukaan 85 prosenttia väestöstä, tulee astumaan valtaan.

Kirjallisuus

- Bhatt Ela R. (2006) : *We Are Poor but So Many (the Story of Self-employed Women in India)*. Oxford University Press. New Delhi.
- Chomsky Noam et al. (2007): Chomsky and other intellectuals on Nandigram. *The Hindu*. Nov. 22, 2007.
- Choudhary Shubhranshu (2007): Chhattisgarh's purification hunt. *Himal*, December 2007.
- Deaton Angus (2008): Price Trends in India and Their Implications Measuring Poverty. *Economic and Political Weekly*. Vol. 43. No. 6. February 15, 2008.
- Deaton Angus, Kozel Valerie (2005): *Data and Dogma – the Great Indian Poverty Debate*. World Bank. <http://wbros.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/20/2/177>
- Deaton Angus, Drèze Jean (2002): *Poverty and Inequality in India: A Reexamination*. Centre for Development Economics, Delhi School of Economics. <http://ideas.repec.org/s/cde/cdewps.html>
- Harriss-White Barbara (2003): *India Working – Essays on Society and Economy*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Human Development Report* (2005) United Nations Development Programme. Oxford University Press. New York, Oxford.
- Jaffrelot Christophe (2003): *India's Silent Revolution – The Rise of the Lower Castes in North India*. Hurst & Company. London.
- Joseph Mathew (2004): Northern States versus Southern States: a Comparative Analysis. Working Paper no. 134. Indian Council for Research on International Economic Relations. New Delhi.
- JSK (2008). Jansankhya Sthirata Kosh – National Population Stabilisation Fund; http://www.jsk.gov.in/indias_population.asp
- Kumar Vivek (2007): Behind the BSP Victory. *Economic and Political Weekly*, June 16, 2007.
- National Human Development Report* (2001). Planning Commission, Government of India. New Delhi.
- NCAER (2005). National Council of Applied Economic Research; <http://www.ncaer.org/featuredproject1.html>
- Roy Arundhati et al. (2007): Response to Noam Chomsky, Howard Zinn, et al. on Nandigram. <http://www.monthlyreview.org/mrzine/nandigram261107.html>
- Sen Amartya (2007): *Moniääninen Intia – kirjoituksia historiasta, kulttuurista ja identiteetistä*. Basam Books. Helsinki.
- Tamminen Tapioja Zenger Mikko (1998): *Moderni Intia – ristiriitojen suurvalta*. Vastapaino. Tampere.
- Tenhunen Sirpa ja Säävälä Minna (2007): *Muuttuva Intia*. Edita. Helsinki.

Kirjoittaja on filosofian tohtori ja kulttuuriantropologi, joka on perehtynyt erityisesti moderniin intialaiseen kulttuuriin.